

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para i petiti redak, ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Šibenik, 26. lipnja.

Magjarsko vitežtvo hoće da bude još jednom zasvjedočeno. Magjari hoće opet da pokažu, da im to vitežtvo sastoji samo u sili, u gnjavanju svakoga, koji nije suglasan s njihovim imperialističkim težnjama. U takovoj vrsti vitežtva oni idu tako daleko, da se naprotiv ne stide ni najnižih sredstava, i tako pokazuju, da im je uvijek ostala ona ista čud, ona ista mržnja proti svemu, što nije magjarsko i što se magjarskoj ideji ne podlaže.

Oni bi htjeli imati oko sebe sve samo roblje, ponizno i poslušno! Čuju li u svojoj blizini i najmanji glas prosvjeda i obrane najelementarnijeg ljudskog prava, oni se razkožuju, oni se namršće i hoće da taj glas jednostavno uguše.

Nego, rek bi, da ti vitezi, koji su već izgubili svaki pojam vitežtva, zaboravljaju, da su nastala doba, kad i najniži rob osvovljuje glavu i ceri zube na svakog usilnika, da su nastala doba, kad i najniži rob hoće slobodu, spravan za nju na najveći odpor, spravan da pače da za nju izazove mehdan, bunu, krvoproliće. — Prestala su vremena helota i parija, a nastala su ona pukiha prava, narodne slobode i nezavisnosti, za koje se oduševljuje svak, koji još nije pogazio svoje osobno i narodno dostojanstvo.

Bahatost magjarska toliko je slepa, da svega toga ne uviđa, ona ide pače još dalje i traži najodurnija sredstva proti svim nemagjarskim narodnostima, proti svima, koji ustaju za svoju slobodu, za svoja prava. U toj bahatosti podigli su se sada i proti Hrvatima za to, što Hrvati brane svoje pravo zakonom u ruci, za to, što Hrvati ne će da dopuste namećanje magjarskog jezika na željeznicama u Hrvatskoj.

Proti takovoj najprirodnijoj obrani sa strane Hrvata Magjari bjesne do ludila, zaboravljaju sve, pa i onu pomoć, koju im Hrvati u najkritičnijem po njih času nedavno pružile; zaboravljaju, da zavadjeni s Hrvatima ne mogu ništa, da im je sloga snijma potrebita za njihovu borbu, za njihovo dobro; zaboravljaju sve one lijepe rieči, kojim su navješćivali novo doba trajnog sporazuma izmedj Magjara i Hrvata; sve to zaboravljaju i povraćaju se opet na staru, na usilnost, na šovinizam, na bahatost, i to sa jednim Franom Kossothom na čelu.

Da su pak Magjari odlučili tjerati upravu mak na konac, svjedoče nam zadnje viesti, koje tvrde, da je hrvatski ban grof Pejačević prikazao ostavku. Hoće li ostavka bit primljena, još se ne zna: svakako, rek' bi, da hoće, jer je predsjednik „velikog“ kabineta odputovao ponovno u Beč, svrhom, da kod kralja izpostuje punomoć za nasilne mjere proti Hrvatskoj i Hrvatima. Pogovara se da pače, da će izhoditi

imenovanje novog bana u osobi Aleksandra Rakodzay-a, velikog protivnika Hrvata.

Obistini li se to, doživjet ćemo, da će Košutovo ministarstvo, ono, pod kojim je u Hrvatskoj bila inaugurirana ustavna sloboda poslije tiranije Khuena, dati ili bolje nametnuti Hrvatskoj drugog Khuena samo za to, što su se hrvatski delegati pokazali ljudni, a ne mamekluci, kò što su bili oni za khuenovske vladavine, samo za to, što su ti ljudi stali na obranu samog zakona!

Bilo što bilo, mi smo više nego uvjereni, da ovakove i slične prisilne mjere Magjara ne će olučiti cilja. Poslije Khuena nije moguće da bi se u Hrvatskoj održao drugi Khuen ni cigla 24 sata. Hrvati ne smiju popustiti, pa da Magjari pošalju u Hrvatsku tisuću novih Khuena. Borba je započeta, borba odlučna i zakonita i mora se nastaviti do kraja. Svako prekinuće ili oslabljenje te borbe bio bi narodni poraz, bilo bi popuštanje sili i samovolji, koja se u Hrvatskoj ne smije više trpjeti.

Hrvati znadu vrlo dobro, da je s magjarske sile i bahatosti dogorilo već do nokata i drugim nemagjarskim narodnostima u Ugarskoj. Hrvati znadu, da će tu naći uvijek spremnog odaziva i prema tome će i poraditi, da uzvrte Magjarima šilo za ognjilo.

Hoće li pak ti Magjari naći u Beču onu pomoć, koju traže, vidjet ćemo, ali ponavljamo, da hrvatski kralj ne će sigurno biti proti hrvatskom narodu, kad se ovaj bori za zakon, od tog kralja potvrđen.

Znamo, da smo uvijek primali najjače udarce iz Beča i iz Pešte, ali danas je baš prilika, da vidimo tko će od te dvojice znati jače i bezobzirnije da proti nama zamahne.

Medju tu borba mora bit nastavljena. Borbom Hrvati mogu samo dobiti, izgubiti pak ne mogu ništa. Prekinu li borbu izgubili su sve, pa i ugled i simpatije drugih prosvjetljenih naroda, koji njihovo držanje hvale i moralno podupiru.

Hrvatski delegati moraju imat sada jednu jedinu lozinku. **Napred!**

Nagodbeni pregovori.

Nagodbeni pregovori izmedju austrijske i ugarske vlade primiču se kraju. Obe vlade su već izdale communique, kojim javljaju podupni sporazum u mnogim pitanjima. Već se pristupa k stilizaciji ugovora, te je sva prilika da će do jeseni bit ugovor izmedju Austrije i Ugarske perfektan. Po zadnjim vestima postignut je sporazum i glede trajanja ugovora nove nagodbe. Sa strane austrijske prihvaćen je zahtjev ugarske vlade, da se nagodba sklopi do g. 1917. Tada svršavaju razni ugovori sa vanjskim velevladama, te hoće Ugarska da ima slobodne

ruke. Sa ugarske strane je za sada napušten zahtjev samostalnog carinskog područja. Tako je u istinu borba samo odgođena do g. 1917. Jedino do sporazuma još nije došlo u željezničkom i tarifalnom pitanju, te u pitanju kvote, nu i te poteškoće će se lako prebrditi. Tako vidimo u ovim pregovorima sa austrijske i ugarske strane neobičnu žurbu, rad i uztrajnost, da svaka za sebe izvuče deblji kraj.

A Hrvatska? Ona je u ovim pregovorima najgore prošla. Nu tome se nije ni čuditi. Naivno bi bilo očekivati, da će Magjari za Hrvate vaditi kstenje iz vatre.

Udes htjede, te su Hrvati, koji su računali da će Magjari silom okolnosti biti prisiljeni u isto doba sa pitanjem samostalnog carinskog područja spojiti i pitanje sjedinjenja Dalmacije — opet doživjeti razočaranje. Pitanje samostalnog carinskog područja za sada je od Magjara napušteno, te po tome sjedinjenje Dalmacije — odgođeno.

Austrija je uvidila bez sumnje već davno zamašitost ovog pitanja, te s toga svim silama nastoji, da odvrati Ugarsku od samostalnog gospodarstvenog područja. Ona drži da naša monarkija zasvjedočuje svoju moć, kada ugovara sa vanjskim velevladama kao gospodarstvena jedinica.

I tako dualizam izlazi iz ovih nagodbenih pregovora opet pobjedonosan. On je spašen iz pogibelji, koja mu je ležala za vratom. Je li pak sasna pogibelj odklonjena, to je drugo pitanje. Tko je pomnijivo pratio ove pregovore, taj je bez sumnje morao viditi na pretek pukotina na iztrošenoj ovoj zgradi. Ovi su pregovori pokazali sve slabobe dualizma. Kod svake obnove nagodbe sa Magjarima poteškoće su sve to veće. Ovog puta su, rek bi, svladane sa velikim naporom. Nu tko znađe za javno mnijenje u Ugarskoj, koje hoće na svaki način gospodarstveno odcepjenje od Austrije, tomu je jasno da će, netom mine g. 1917, odmah pitanje samostalnog carinskog područja skočiti opet svom žestinom na javu.

Trgovачke komore u Hrvatskoj izjavile su se proti samostalnom carinskom području. To je razumljivo. Sve su ove trgovачke komore promatrale stvar sa gospodarstvenog stanovišta. Sve su se postavile na podlogu sadašnjega sustava; te su zaključile, da bi Hrvatska imala štetu u slučaju, kad bi Ugarska, Hrvatska i Slavonija bez Dalmacije sačinjavale posebno carinsko područje. Nisu naše komore računale, da u slučaju da dodje izmedju Austrije i Ugarske do gospodarstvene i carinske razstave, to e o ipso dualizam tim dobiva zadnje udarce. Na pad dualizma — kao nešto ipak nesjegurna — trgovачke komore nisu računale. Pa to im nitko ne smije zamjeriti. Zato su zvani drugi faktori, te u današnje doba u prvom redu javna

štampa, pa to je i uzrok zašto smo se ovdje malo pozabavili ovim veoma važnim pitanjem.

Austrija i Magjari opet su se pogadjali o nama, a bez nas, te će se evo skoro pogoditi preko nas. Hrvatska je po § 4 nagodbe morala biti u ovim pregovorima zakonito zastupana. Ali nije bila. O njoj se je radilo i zaključilo, a bez nje. Nu pitanje je, imaju li Hrvati sredstva, kojima mogu prisiliti Magjare da respektiliraju prava Hrvatske. Sadašnja debata u zajedničkom saboru u istinu ne može se predviđati kako će svršiti; ali je izvan sumnje da se Magjari već kajaju, što nisu respektilirali prava Hrvatske, te što nisu udovoljili zakonitim zahtjevima Hrvata već prije ovog sukoba. Ova je debata u zajedničkom parlamentu s toga za Hrvate dragocjena. Ona nam pokazuje kako su danas Hrvati ipak u nekim pozicijama, odakle se daje uztrajnom radom poziciji narodnih uspeha.

Nagodba austro-ugarska mora biti predložena parlamentu, te zajedničkom saboru na odobrenje. Ako će zajednički sabor tu nagodbu primiti, to mora da bude sposoban za rad. Ako će biti sposoban za rad, to je nužno da Magjari udovolje zakonitim zahtjevima Hrvata. Pri ovim pregovorima opet se je dogodilo da Hrvatska nije bila zastupana, premda je po zakonu morala biti, i premda su to njezini interesi zahtjevali; ili je pak bila uključena u pojam Magjarske. Jedno i drugo je povrieda prava Hrvatske.

Hrvati bi bez dvojbe imali razloga prihvat ove osnove u zajedničkom saboru zapriječiti, osobito u slučaju, da budu u željezničkom pitanju izigrani. Oni bi mogli ove pregovore proglasiti za Hrvate neobvezanim, jer Hrvatska nije sudjelovala istima, a imala je na to pravo. Zašto se ne bi Hrvati ugledali u Čehe, te u iste Magjare, pa zaprijetili obstrukcijom. Situacija je takova da bi hrvatska delegacija mogla smatrati za shodnim postaviti junctim, po kojemu bi se Magjari prije obvezali, da će poduprijeti akciju za sjedinjenje Dalmacije, te pristati na gradnju željeznice Knin-Novci. Tada bi Hrvati mogli pristati i glasovati za austro-ugarsku nagodbu.

Nije nam namjera diktrirati taktiku hrvatskoj delegaciji u Pešti, nu mislimo da patriotska štampa vrši svoju dužnost, kada narodu prikazuje, kako pri ovom sustavu, koji je skrojen, rek bi, u prvom redu proti Hrvatima, i pak ne imamo razloga očajati, naprotiv imamo dosta sredstava, da uztrajnom borbom izvoštimo slobodu domovine.

Beč, 20. lipnja.

Jučer je u „carskom“ dvoru držao vladar prijestolno slovo. Ovoj su ceremoniji prisustvo-

Marko Vušković.

Što nam je poznato, nije još u nijednom od naših listova iznesen potanji životopis našeg genijalnog umjetnika, slavjenog baritona Marka Vuškovića. Pobrini se, da dobijemo podatke o njemu, pa cijenimo da ćemo ugoditi našim čitateljima, ako ih iznesemo, jer je to Marko Vušković zbilja zaslužio, i jer će to bit zgodan prilog povjesti naše umjetnosti. Sada, kada je zvezda ovog našeg vrloug umjetnika u najljepšem sjaju i tako visoko nad obzorjem, sve što se o njemu može znati, sve je za nas Hrvate dragocjeno, sve vrijedno da otmemo zaboravi, e da u svaki čas možemo iznieti na vidik i ovu našu diku, koja ime hrvatskog naroda pronosi i iznosi po celom izobraženom svijetu.

Marko Vušković rodio se dne 19. srpnja 1877 u Supetru (na Braču) od oca Vicka p. Marka i od majke Nedjeljke rođena Razmilčić, oboje također iz Supetra. Otac mu je sada viši kancelarijski oficijal kod okrznog sudista u Splitu.

Pučke škole dovršio je u rodnom mjestu. Kad mu je bilo 11 godina prelahe je u Split da uču realku, a god. 1895 dovrši realne nauke s odličnim uspjehom. Još iz malenih nogu pokazao

veliko zvanje i dar za muziku, a otac, koji je bio i jest još uvijek veliki ljubitelj iste, da unapriedi to znanje i taj dar svog prvorođjenčeta, postara se, da uču gducicu u isto doba, kad i školu, u čemu pokazao odmah izvanrednu darovitost i foliku ljubav, da je odmah poslije malo mjeseci bio jedan od najboljih gojenaca „Zvonimira“, kojim je tada upravljao glasoviti učitelj Rossemberg. U kocertima, koji su se priredjivali u kazalištu, osvajao je udivljenje občinstva, a otac, da ga nadari, dobavi mu kod vrstnog jednog majstora gducicu od 200 K. — Još dok je učio peti razred realke pokazao veliki dar za pjevanje i poslije jedne ili dvie godine posveti se učenju te umjetnosti s učiteljem Penigozzo-m, koji je tad bio došao u Split kao ravnatelj orhestre jedne talijanske opere.

God. 1895. položio je u Zadru kod pokrajinskog financijalnog Ravnateljstva izpit iz geodetičkih nauka, a poslije jedne godine od prilike izpit državnog računarstva kod Namjestništva, oba s odlikom. God. 1896 je imenovan računarskim vježbenikom kod Nadgledništva u Splitu, a poslije dvie godine bit premješten u istom svojstvu u Zadru kod pokrajinskog financijalnog Ravnateljstva.

God. 1898 bit unovačen kao jednogodišnji dobrovoljac i nakon izvrstno učinjenog izpita za lajtnanta poslije izvršene godine bude imenovan kadetom, a poslije trogodišnjih vježba bude promaknut na čast pješačkog pričuvnog lajtnanta kod bosanske regimente br. 3, kojoj su posade u Budimpešti i Donjoj Trzi.

Iz Zadra bit premješten u Beč na računarski odio ministarstva za bogoštovje i nastavu i bi mu dozvoljeno, da u isto doba uču glazbeni konservatorij, gdje se u školi pjevanja iztače uvijek medj prvima, uživajući u tu svrhu godišnju podporu od K. 800.

Sudjelovao je više puta u koncertima visoke bečke aristokracije i uvijek se odlikovao, uvijek zadobio najviše aplauze i lovor - vience.

Debutirao je sjajnim uspjehom u bečkom kazalištu „Ander-Wien“, pjevao je uz obćenito odobranje u Opavskom kazalištu u operama „Il Trovatore“ i „Tannhäuser“. — Debutirao je također u dvorskom kazalištu u Draždjanima i u kazalištu u Monakovu, uvijek istim veličanim uspjehom, kao što i u kazalištima Berlina.

Neprestano slavljen pjevao je u kazalištu u Würzburgu u preko triideset opera najvećih skladatelja Verdi-a, Beethovena, Rossini-a, Mayerbeera, Wagnera, Donizetti-a itd, itd.

Danas Marko Vušković toliko je uznepredovao, da je kadar pjevati preko 40 raznih opernih komada.

God. 1906 proputovao je Srbiju i Bugarsku, te je u svim glavnim mjestima pjevao. Novine srbske i bugarske obasule ga najvećim pohvalama, iz kojih se razabiralo, da je občinstvo bilo tako svaki put uprav uzhičeno snjegovog umjeća.

U Sofiji je pjevao kod srbskog Poslanništva, a tome koncertu učestvovali su poslanici svi svjetskih država. U Beogradu, kad je izišao iz kazališta, bit triumfalno ponesen od zanešenog naroda. Pjevao je također u našem Zagrebu, gdje je bio s najvećim oduševljenjem aplaudiran.

Marko Vušković ima braće i sestara, i svi također pokazuju osobitog dara za glazbenu umjetnost. Brat mu Josip, kojemu je 19 godina i koji je tek dovršio realnu školu, jako je inteligentan; sad je ravnateljem jedne trgovачke kuće u Patagoniji. Posjeduje krasne baritonalski glas.

— Brat mu Petar, kojemu je 14 godina, učenik je IV razreda realkte: vrlo je dokučiti i marljiv, a posjeduje izvrstan tenorski glas. Interpretira sa mnogo čustva njeke djelove opere „Bohemé“.

Sestra mu Maria od god. 10, također je vrlo pametna, liepa i ima ugodan glas.

Nije izključena nada, da bit još koji Vušković mogao uspjeti poput Marka, kojega smo eto neki dan i mi ovdje u Šibeniku čuli i kojemu smo se divili, i kojemu eto kao štovatelj i ljubitelj umjetnosti napisah ovo nekoliko redaka. S.

vali naši zastupnici. Njemački su socialiste prisustvovali u očetvom broju. Češki socialisti, češki radikali i svenjemački zastupnici nisu prisustvovali prijestolnom govoru. Vlada je u prijestolnom govoru pobliže govorio o programu austro-ugarske nagodbe, o nacionalnom miru, o vladinim osnovama gospodarstvene naravi, o osiguranju starosti, o saniranju financija zemalja, o proširenju telefonske mreže. Napokon prijestolno slovo javlja, da između ove države i stranih država vladaju najbolji odnosi. — Korak zast. Klofača, kojem je nastojao izposlovati od ministra-predsjednika Becka, da se stenografiranje nenjemačkih govora uvede u kući, bio je uzaludan. Ministar-predsjednik Beck stavlja se na stanovište nemogućnosti proizvedenja ovog pitanja. — Talijanski konservativci poduzeće akciju, da bi oni s talijanskim liberalnim i talijanskim socialistima utemeljili jednu narodnu savez u zastupničkoj kući. Talijanski socialisti neće da o takovoj svezi za sada ništa da znadu.

Današnja sjednica zastupničke kuće bavila se jednim raznim formalitetima. Iza zdričavanja raznih odjela, bijahu pročitani razni prosvjedi protiv pojedinih izabranih zastupnika. Iz Dalmacije su stigli prosvjedi protiv zast. Buliću u Spljetu i protiv zast. Bjeladinoviću u Kotoru. Za vrijeme čitanja prosvjeda počeo letjeti letci sa druge galerije dvoranom. U tim letcima jedna ministrija iz Spljeta ovom se putem obraća zastupnicima za pomoć u jednom privatnom njezinom poslu sa jednim odvjetnikom u Spljetu. Nakon pročitavanja prosvjeda, bijahu pročitane razne državopravne izvještaje. Česi, Hrvati, Rumunji podastriče svoje izvještaje. Češkoj se izvještaji pridružile i češki ministri dr. Pacak i dr. Forst. — Kada je preds. dr. Funke najavio, da će se dojučerašnja sjednica obdržavati tek u utorku, zast. Stark, slobodoumni socialist, predloži da pogledom što narodi žele da kuća radi, neka se sutra bude obdržavati sjednica, nastade u kući grohotni smieh. Za predlog Starka glasovao je samo zast. Siark (Smieh u kući). — Danas su naši zastupnici brzojavno pozdravili hrv. i srbske zastupnike u Pešti, te im čestitali na njihovu odvažnom zastupanju hrvatskih prava. — Pitanje predsjednika kuće nalazi sve veći poteškoća, tako da dok se ove poteškoće ne riješe iza kulisu, po svoj prilici ne će se kuća niti baviti biranjem predsjednika. Danas dominira mnijenje da ako kršćanski socijalni ne udovolje želji socijalnih demokrata, te ne odustanu li od kandidature d. r. Weisskirchnera, da do izbora predsjednika kuće za ovu kratku sezonu ne će niti doći. — Prijestolna je besjeda bila primljena od austrijskog novinstva više ili manje dobro. Madjarsko novinstvo nalazi u njoj protuslova sa raznim emanacijama magjarske vlade. — Danas je deputacija ženskih društava posjetila u zastupničkoj kući razne zastupnike, moleći ih, da im podpišu dvie peticije, koje će upravit u vladu. Zast. Masaryk je obećao deputaciji da će živo nastojati, da se ukine § 30 društvenog zakona, usljed kojega je ženskom spolu zabranjeno biti članom političkih društava.

Beč, 23. lipnja.

Jučer i prekojučer kao i danas vode se pregovori između stranaka kuće, e bi se složile u izboru predsjednika. Kako vam već javih socijalni demokrati se ne će protiviti da predsjednik bude biran iz najjače skupine u kući, jedino ako ova, a to je kršćansko socijalna skupina, povuče kandidaturu d. r. Weisskirchnera, za kojega socijalni demokrati tvrde da je preveliki strančar. Da ovo predbacivanje socialisti kršćanski socijali oslabe, to su oni u petak sazvali bili skupštinu stranke, na kojoj je skupštini dr. Weisskirchneru bila pružena prilika, da izreče nekoliko riječi u prilog socialistima. Velim u prilog, jer izjava d. r. Weisskirchnera nije imala drugog značenja nego da uvjeri socijalne demokrate, da će on d. r. Weisskirchner, bude li izabran predsjednikom kuće sa svim nepristrano postupati sa svim strankama. Ova njegova izjava mora da je u jednom delu socialističkih krugova djelovala povoljno, jer se socialisti nisu još do danas obazreli na nju, a ta njihova rezerva tumači se ovdje ovako. Neki članovi njemačke sveze pokušale predobiti d. r. Ebenchoha, da bi se on primio kandidaturu. Zast. d. r. Ebenchoh je izjavio, da se on podupno pokorava i slaže sa zaključkom njegove stranke (kršćansko socijalne). Dok se u svim krugovima najviše iziće ime zast. d. r. Weisskirchnera kao kandidata za predsjednika kuće, rek bi da je jenjala akcija sa slavenske strane za kandidaturu d. r. Začeka. Dapače danas neki tvrde, da se zast. d. r. Začek zadovoljiti sa podpredsjedničkom stolicom. Obistnilo se ova, te ne nadju li se svi Slaveni složili već u prvom pitanju zajedničkih interesa protiv Njemcima, to će po Slavene, koji u kući imaju relativnu većinu, biti poraz. Zalostno, ali istinito. — Zanimati će vaše cijenjene čitatelje sa-

znati držanje zionističkih zastupnika. Kako vam je poznato, Zioniste se priznaju narodnim Židovima. Židovi su u ovoj državi najviše razprostranjeni u Galiciji. Tamo im je uspjelo izabrati nekoliko svojih pristaša. Ovi se postavili u kući na temelj ravnopravnosti, te odlučili da će tražiti stenografiranje također i njihovog hebrejskog jezika. Nu ne samo da su odlučili tražiti stenografiranje govora držanih u hebrejskom jeziku, nego oni će sada po prvi put tražiti u jednom zakonodavnom tijelu priznanje hebrejskog jezika u obće. — Jučer su se talijanski socijaliste u zast. kući konstituirali kao posebna frakcija socijalno demokratskog kluba. Istodobno zaključile odgovoriti konservativnom talijanskom klubu, da oni neće stupiti u talijansku narodnu savez, koju su zagovarali konservativci. U drugoj sjednici zastupničke kuće izabrani odjeli konstituirale se u petak, te namah započeh verificacijom raznih mandata. Česi su u osmom odjelu referirali češki. Oni podastriče također svoje predloge na češkom jeziku. Nijemci se opričeše ovom postupanju Čeha, te se izjavile da, jer nerazumijevanje sadržaj predloga, ne će moći isti biti primljeni per acclamationem. Na to su češki zastupnici podastričeli već priprave prevode njihovih predloga u njemačkom jeziku, koji su kod glasanja bili primljeni. Kako sam naknadno saznao, Česi su i ovu zgodu upotrebili, da agitiraju za akciju stenografiranja nenjemačkih jezika, protiv kojih su se mal ne dvije trećine Poljaka izjavile. Poljaci naglašuju naime ravnopravnost svih narodnosti i jezika u kući prama njemačkom jeziku i narodu, ali, jer bi stenografiranje nenjemačkih jezika dovelo u brzo parlament od absurdnosti i razsula, to oni (Poljaci) kojima je do obstanaka ovog zakonodavnog tijela, biti će uvijek za to, da se njemački jezik uzdrži kao „Verhandlungssprache“.

Zagreb, 23 lipnja.

Dok Hrvati i nadalje brane svoja prava zakonom u ruci, dotle Magjari, ne mogući pobiti Hrvate istim sredstvima, pokušale nasiljem. Kada su Hrvati na produženje sjednice, odgovorili dugim govorima, odlučile Magjari na užas parlamentarizma izključiti Hrvate iz zajedničkog sabora. No zlikovac u momentu zlojeda izgubi svu moć prosudjivanja, te se njegovo djelovanje pretvori u djetinjasto glavinjanje i fenomenalno lakoumlje, da se on isti malo kašnje svoje ponašanje čuditi mora. I podpredsjednik zajedničkog sabora Rakovsky — taj bivši austrijski oficir — ponio se je u toj žalostnoj sjednici tako nespretno i nepromišljeno, da je sutradan doživio osudu čak i jednog dijela magjarske šovinističke štampe. Poput podpredsjednika Rakovsky-a ponili su se i ostali njegovi kolege, te je liberalno magjarsko predsjedništvo, pri samoj sjednici zajedničkog sabora, oduzelo jedanaestoricu hrvatskih delegata rječ. Za predsjedništvo im je poveo i imunitetni odbor te je odlučio, — očit na želju članova vlade — da se Dr. Potočnjak eksemplarno kazni, sa isključenjem na 30 sjednica zajedničkog sabora, a to jer se nije odmah pokorio zapovijedi predsjedništva, koje mu je sasvim neopravdano oduzeo rječ, dok je Dr. Potočnjak poslije opomene sasvim stvarno govorio o predležećoj osnovi. Da se upozna kakova je strast u tom odboru protiv D. r. Potočnjaka bila zavladala, dosta je spomenuti da je to najostrija mjera koju je isti odbor mogao po poslovniku predložiti. Ni Tisza za najžešće obstrukcije Košutovaca nije se usudio predložiti saboru na prihvati ni iz daleka tako oštre mjere. I tako rek bi da je na magjarskoj strani zajedničkog sabora za čas posvema zavladala politička strast i lakoumlje. Nu na svu sreću našao se je i ipak jedan oštromni parlamentarac predsjednik Justh, koji je uvidio kamo to vodi. Prvi predsjednik Justh upravo se je bio povratio u Peštu, te kad je čuo za taj zaključak imunitetnog odbora, odmah ga je proglasio flagrantnom povredom poslovnika, te odlučno izjavi da će radje odstupiti, nego li izvršiti dotični zaključak.

U četvrtak sad je odpočela sjednica zajedničkog sabora sa aferom D. r. Potočnjaka, sabor je pod uplivom predsjednika Justha odbio predlog imunitetnog odbora o izključenju na 30 sjednica.

Poslo su Magjari uvidili da se prijetnjama i nasiljem ipak ne mogu nadati uspjehu, već se jedino sramote pred vanjskim svijetom, dok Hrvati ostaju i nadalje hladnokrvni i odgovoraju uztrajnom i odvažnom borbot, to su odlučili zaigrati za njih upravo najpogibelniju igru. Poslije skandala od sriede, odputovao je odmah sutradan žurno ministar predsjednik u Beč, da dobije od kralja dozvolu za oštre mjere protiv Hrvatima. Premda je ministar Werkele za slučaj neuspjeha htio prikriti glavnu svrhu putovanja u Beč, te je kašnje nespretno htio i samu

audienciju zanekati, ipak je naskoro izbilo na javu da je Werkele u kraljevskom dvoru sa svojim predlozima protiv Hrvatima doživio potpun fiasko. Kralj nije primio predloge ministra Werkele o razpustu hrvatskog sabora, te o odustupu bana i odjelnih predstojnika, već je sebi pridržao pravo odluke i uputio Werkele, da se nastoji sporazumiti s banom, pak da ga naknadno o toj akciji izvesti. Vrativši se ministar predsjednik razoračan u Peštu, pozvao je bana brzojavno na dogovor, dočim ugarska vlada nastoji ponovno nastaviti pregovore sa Hrvatima.

U sriedu se nastavljaju nagodbeni pregovori, te ugarska vlada uvidja što znači u današnjim žalostnim okolnostima stupiti pred odbor današnjeg jakog austrijskog parlamenta, stoga i nastoji na sve moguće načine riješiti prije spor sa Hrvatima. Prozina je stoga i preveć magjarska manovra sa odpuštanjem bana; dapače se već imenuje i Rauch za nasljednika, no za sigurno je, da su to za sada samo sladke želje magjarske vlade. Magjaroni kao da su nanjušili plien, te već drže u Osijeku i Zagrebu tajne konferencije. I u čistoj stranci prava se opaža neobična žurba. Čisti nastavljaju sazivanjem skupština, koje su u glavnome naperepe protiv koalicijski i tako žalibože opet jedan dio čiste stranke nasjeda našim najljućim neprijateljima.

Premda je između čistih svečano proslavljena sloga, ipak u ovom historičkom času očit otkada razlika između pravog starčevićanstva i frankovštine. Dok nekadašnji anti-frankovci oko „Starčevićanca“ priznaju lojalno patriotski borbu koju vodi u Pešti koalicijska, te dok koalicijska prima čak iz Like te iz Sv. Ivana Zeline, izbornog kotara Mile Starčević, brzojave u kojima se bodri koalicijsku na ustrajnost, s druge strane D. r. Frank glavom u uvodnicama „Hrvatskog Prava“ vodi najveću borbu protiv koalicijski, te bezprimjernim izračunanjem hoće da predade čitavu koalicijsku narodnu buri. I tako se ponovno D. r. Frank u ovim za hrvatski narod u istinu kritičnim časovima pokazuje u pravom svijetu.

Danas kolaju Zagrebom razne vesti o pregovorima. Ovih dana su magjarske novine napadale svom žestinom na Supila, te ga proglašivale glavnim krivcem, koji je svoju ulogu izigrao, dočim je jučer državni tajnik Szereni izgovor Supila pozvao na konferenciju, koja je trajala čitavi sat, te rek bi prošla bez uspjeha. U zadnji čas dolazi vijest da je kompromis gotova stvar. Govori se da je D. r. Magdic našao formulu, na koju bi bila i magjarska vlada iz nužde pripravna pristati. Ta bi formula glasila:

- 1.) Pitanje jezika se izključuje iz zakonske pragmatike, te kvalifikacija potrebna za željezničke činovnike određuje za Ugarsku ministar trgovine, a za Hrvatsku ministar trgovine u sporazumu s banom, te u smislu nagodbe;
- 2.) U Zagrebu otvorit će se željeznički tečaj;
- 3.) Vlada garantuje izgradnje ličke željeznice.

I ako ovo ne bi bila podpunna pobjeda koalicijski, to bi ipak bez dvojbe bio ogroman uspjeh.

U slučaju da Magjari na to ne pristanu, to će koalicijska nastaviti dosadašnju taktiku.

Situacija je dakle još uvijek zamršena i nestalna.

(Vidi naše brzojave).

Naši dopisi.

Sinj.

Od nekoliko vremena postojano se šire glasovi po ovoj varoši, da će obćinsko zemljište „Smradovo“, koje se po zaključku obćinskog vijeća imalo razdijeliti među seljane, biti zagajeno.

Obće je poznato, da bez rečenog zemljišta selo Glavice nebi moglo obstojati, jer isto služi njima za pašu blaga, a kada se uzme u obzir narav zemljišta, koje je sjenokoša, očit se smješnjem pokazuje zašumljenje toga prostora, dočim imade drugih zemljišta na pretek, koja nisu zašumljena, a za zašumljenje mnogi su prikladnija, nego što je „Smradovo“!

Upozorujemo stoga nadležne vlasti, da pitanje duševno prouče, jer ako bi nekoj gospodi dobro došlo rečeno zašumljenje, isto bi bilo na propast Glavičana.

Obstanak Glavičana i onako je ugrožen i pogibjelji izložen, pak nemore nego njihov kivi dušmanin nastojati, da ih sa zašumljenjem „Smradova“ na prosjački štap bac.

Obstanak cijelog jednog mnogobrojnog sela košto su Glavice, koje broji 1500 duša, imperativno traži podjeljenje rečenog prostora među seljane, košto je bilo zaključeno u obćinskom vijeću. Nije moguće, da se već sada predvide sve užasne posljedice, koje bi od zašumljenja „Smradova“ mogle nastati, ali već se sada može sa stalnošću utvrditi, da će se seljani Glaviča ener-

gično oduprijeti i znati odbiti pod svaku cijenu smrtni udarac, koji im se zašumljenjem sprema. Pozvane vlasti stoga na vrijeme provide.

Split.

Splitska okolica u zadnje doba postaje, a do malo postat će sve to više zanimljiva. Poduzetnošću i radom rastu i blagodati. Zemlja neprednostno obraća se u majdan, odakle će se eto vaditi kamen — tupinu, prikladan za pečenje cimenat. Za takovu svrhu predjeli odnosne zemlje u splitskom polju prodavaju se po 2000 do 3000 K vrit. Nadnice prostih radnika iznosit će od K 2,40 do 3 K. Sad imamo dvie nove tvornice, jednu u omićkom kraju od Dr. Vjekoslava Škarice Linardovića i drug., a u Splitu od Mate Vidovića i drug. u Mravincima. Ova dva društva uložiti će, kako kažu, oko 6 milijona K glavnice, a bit će zaposleno oko 1500 ljudi. Stara tvornica Gilardi-Betizza nadogradila je ponovno dvie peći, tako isto i tvornica Zanboni-Stock u Solinu. Preko svega toga svaki dan veliki brodovi i osobiti parobrodi nose samu sirovinu u susjednu Italiju, i to na hiljade tona.

Zalostno je, što se na mnogim tačkama u polju ne može doći do zemalja nestajuće kolnih puteva, i za to vrijednost tih zemalja pada koli u Solinu, toli u Splitu, Mravincima, Poljicima i Klisu.

Pošto ni sela ni obćine nisu u stanju da otvore nove puteve radi siromaštva, to bi bilo dobro, kad bi Sabor glasovao novi zakon za odmjerenje pristojbe na izvoz sirovine, i to za svaku tonu 10 para, na korist predjela, iz kojih se izvaža, a utjerana svota da posluži za postepeno otvaranje novih kolnih puteva u prvom redu kroz poljske posjede. Tako bi se olakotio izvoz, a cene zemalja postale bi veće ne samo, nego bi i vlastnici zemalja pristali da uz pravedne naknade dopuste prolaz puteva kroz njihove posjede.

Nego, kao u svemu, tako i u ovome ne vidimo da bi se vlasti išta makle, da dođu u susret ovom poduzećima, a to bi ipak morale obzirom na užasnu filokseričnu zarazu, s koje su tolike zemlje izgubljene za toliko godina.

Seljani neka ne čine samim sebi zlo, nek ne slušaju one, koji ih bune, da ne prodaju bezpodne muše, već neka društvima, što se pojave, budu pri ruci. Tvornice su blagodat velika, jer daju zarade i dobitka domaćem svijetu, i jer dižu cene zemljištu. Ali ne treba prečavati, jer kad se prelaze granice razumnosti i mogućnosti, tada se samo sve kvari i osujećuje.

Izpod Biokova.

Kako je prošlih izbora za carevinsko vijeće, osobito u zadnje vrijeme, načelnik Klarić svim silam nastojao da Vuković bar u ovoj obćini dobije što moguće manje glasova, a njegovi protukandidati što više; kako je u istinu Vuković dobio samo malo preko četvrtine glasova u ovoj obćini, to su njegovi zagovaratelji bili i jesu kivi na načelnika Klarića. Ta je kinvnost dala povoda onoj čudnoj pisaniji u „Jedinstvu“ i onomu komešanju oko obćinskih vjetnika, e da bi se došlo do raspusta obćine. Njeka u gospoda mislila u mutnu lovit, ali u Primorju nije ni bilo muteža. Istina, Primorci su glasovali za tri razna protukandidata, ali je sve vodila jedna misao. da neće Vukovića i da svi ostaju uz načelnika Klarića, kako se najbolje dokazalo na zadnjoj sjednici, gdje je načelniku jednoglasno izraženo povjerenje i u znak prosvjeda zaključeno da obćina više ne prima „Jedinstva“, kad onako piše o našem načelniku. I zbilja je to načelnik zaslužio, jer živo radi za moralno i materijalno dobro naroda koliko u gradu toliko u selima koja je osobito zadužio zauzimanjem za diobu muše.

U gradu je zamislilo i izvajda razne koriste stvari a pribavio je i vrstna učitelja glazbe, te se pobrinuo za nabavu novih dobrih glazbila. Nezadovoljniji su prije prigovarali da se ne radi dosta, da je učitelj glazbe slab, da glazbila ne vriede, a kada je načelnik svemu tomu providio, sada se tužakaju da se puno troši. Ali je praznim prstima peć ne loži. Nego to se prigovara samo da se prigovara i da se ruje protiv načelnika. Mi bismo i u interesu obćine i u interesu samih nezadovoljnika željeli, da puste u miru načelnika, da radi i uradi štojed za dobro obćine, jer će njihovo rovanje i onako bezuspješno biti, budući Primorci vrlo dobro znaju bar zasluge načelnika u bivšim znamenitim borbama protiv sili i korupciji, pa mu bar to nikada zaboraviti neće. I ako bi mu imali što prigovoriti, sve to izčezava, čim opaze, da se proti njemu dižu stanovita gospoda, koja svojim postupkom samo podižu kod naroda ugled načelnikov. Tako su vam dobro vidjeni kod naroda. Načelnik nije savršen čovjek, ali je zauzetan, inteligentan, neovisan, ardišan, mlad čovjek, koji može i hoće obćini

dobra učiniti. Ako je nezadovoljnicima do narodne koristi i ako vide da se u obćini što slaba radi, neRa to liepo kažu načelniku, komu će biti mlo svakoga saslušati za dobro naroda, jer više očuju više vidi. Samo se hoće dobre namjere i lealnosti. Bilo je dosta borbe, razdora, neslage, sada nam se hoće *mira, sloge, rada i ozbiljna rada*, a u tomu neka svak pomaže, pa će narod svakije zasluęe priznati. Jedino pozitivnim radom u korist naroda sliće se ugled kod naroda, a negativnim radom zlonamjernim prigovaranjem gubi se sve. Mir ćuduma dobre volje! Xy.

Potomje.

(Naše poštarske prilike). Rek bi da je naše mjesto uprav iznikma izmedj svih ostalih mjesta ovog poluotoka, jer svaki poštarski ured na Pelješcu imade najmanje sedmićno pet sveza, doćim Potomje imade samo tri, ponedjeljkom, sriedom i petkom, te tako pismo imoštirano u petak poslie četiri sata ili subotom tek polazi iz Potomja ponedjeljkom poslie podne u 4 sata, dakle puna tri dana leži u uredu, takodjer pošta koja stigne u Kunu subotom jutrom i poslie podne tek dodje u Potomje ponedjeljkom večer, a bude vraćena utorkom u jutro. Prama tome nije čudo da upadamo više puta u neprilike i dolazimo do posljedica, jer kad prispodobimo da čovjek jutrom otidje iz Potomja u Korčulu te obavi svoje poslove, istog se dana preko Orebića pješke povratu kući, doćim pismo iz Korčule primi se u Potomju nakon 7-8 dana. Eto u takovoj smo svezi sa Korčulom gdje je poglavarstvo i odvjetnici. Pomislimo koja je tu stranka šteta. Obručali smo se Ravnateljstvu Pošta da nam dade dvosedmićnu svezu sa Trstenikom ili sa Orebićem, ali naša je molba bila odbivena.

Za Potomje dolazi i odlazi poštom mješeno do osamdeset paketa, pedon koji nosi poštu iz Potomja u Kunu ne goni životinju već nosi na ledjim pakete što su lakši, a ostale ostavlja da čekaju dok ih red dodje, te kada ih se sakupi desetak petnaest tad tom svezom odvede životinju i dorene pakete i tako ih primimo u zakašnjenju po pet šest dana, više put se paketi i pokvare dok ih odredjenim primi, a rijedko se dogodi da se koji paket primi redovito. Tužili smo se do sada radi ovog mnogo puta Ravnateljstvu Pošta u Zadru, a ovo odgovara da je dalo nalog svim podredjenim Uredima, da se slična šta ne dogodi, ali vidimo da sa tim nalozima Ravnateljstva i dalje se stvari još gore u ovom poslu dogadjaju sve na našu štetu, te smo prisiljeni obratiti se javnoj štampi, te neka publika prosudi. Zar mi ne plaćamo poštarine kao i svaki državljanin? Zašto da se sa našim paketima ovako postupa?

Ima godina dana da se govori da će biti brzo postavljen brzovaj, javljalo se da će o Uskrsu biti namješten ali eto i lipanj na koncu, a brzovaj mi u Potomju ne vidimo, ili će možda nas zateći i ova jamatva bez brzovaja. Potomje koje proda 10 do 12 hiljada ektolitara vina, izvozi ulja, buhaća, osjeća sve to većma potrebu brzovaja.

Nabacismo ovo redakta nek je Ravnateljstvu do znanja, te nek se jednom stane ovom na kraj.

Seljant.

Viesti.

V. Svesokolski slet u Pragu. Do malo dana bit će na okupu u Zlatnom Pragu slavenski Sokoli iz svih strana, gdje je ponosi "Sokol" savio svoja gnjezda. Najjače će dakako bit zastupani sokoli iz ove monarhije. Češki sokoli jedva čekaju, da im prispiju braća Hrvati, da im vrate mlo za drago, da im pokažu, kako se sjećaju sjajnih sokolskih dana, provedenih lanu u bielome Zagrebu. Iz Dalmacije bit će u Pragu takodjer liepa kita sokolova. Odavle iz Šibenika krenulo ih je petnaest, a iz okolice šibenske deset. O sokolskom slavu u Pragu izvestit ćemo naše čitaoc. Medjuto sakupljenoj sokolskoj vojsci u Pragu kićemo od srca: Zdravo!

Obćinski izbori u Pull. U nedjelju primismo iz Pule brzovajnu viest, du su tamo obćinski izbori za III. tielo dovršili pobjedom talijanske liberalne ili "kamorske" stranke sa nešto 150 glasova većine. Ekonomsko-hrvatskoj stranci, koja se proti "kamorici" borila, bilo je nezakonito odbijeno preko tri stotine glasova, za koje je uložila protest. Obće je mnjenje, da će ovi monstruozni izbori biti bez sumnje uništeni.

Parobrodarsko pitanje. Po bećkim novinama pitanje parobrodarske plovidbe u Dalmaciji uredit će se tako, da će se za nju u buduću brnuti tri društva. Lloyd će imati 4 krže pruge na sedmiću za putnike i poštu, koje će spajati Trst s Dalmacijom i četiri pospiješne pruge za prevoz robe. Šibenik će bit izključen iz svih tih pruga.

Baš europski! Ustanovit će se arbanaska pruga, kojom će se u 30 sati doći iz Trsta u Albaniju. Ugovor s Lloydom imao bi trajat 20 godina. Za daljnje uredjenje plovidbe uz Dalmaciju bit će sklopljen ugovor sa druga dva društva, takodjer za 20 godina. Za manje poboćne pruge brnut će se manja dalm. društva, koja da bi se složila u jedno društvo. Graditi će se uovi parobrodci, od kojih Lloyd osam. Država bi doprinela dva milijuna kruna na godinu.

Iz Splita nam javljaju, da će zvonik one stolne crkve, koji se gradio preko 30 godina bit do mjesec dana od prilike podupno gotov. Tako će oko zvonika nestati armadura, gredež, koja se je za puna dva decenija tu održala, jer je imala sreću, da je bila gradjena u Dalmaciji.

Premješten je uslied promaknuća u poštarskoj službi dosadašnji poštarski opremač, vrli rodoljub g. Aute Nakić-Vojnović, i to iz Rogoznice u Skradin. Čestitamo!

Gđ.ca Ester Mazzolini opravdala je u nedjelju večer na koncertu uspijela, koje je poslije ga u ranim kazalištima prvog reda. Od prošle godine ponarase su uprav znatno prednosti njezina jakog, gibljivog i čistog glasa, kao i dramatska suaga njenog temperamenta i velikog umjetničkog talenta. Danas ona posjeduje vrline glasa, koje su osebnost samo velikih umjetnica. Po svemu se vidi, da joj je otvorena velika i slavna karijera.

Prof. Stj. Brusina držao je prošle nedjelje u Boligni sřajan govor prigodom svečanosti Uliisu Aldrovadi-u, te se je osobito zastavio na intelektualnim odnosjima izmedj talijanskog i hrvatskog naroda. Pućanstvo Bologne pozdravilo ga zonosnim odobravanjem.

Za „Ubožki Dom“ u Šibeniku doprinešće u mjesecnim prilozima nadalje ova gospoda:

Marko Belamarić p. Tome K 2. — Petar Beroš K 2. — D.r. Božo Štambuk K 2. — D.r. Mate Drinković K 3. — Ante Vender K 1. — Dragutin Tironi K 1. — Herman Sikorski K 1. Slavomir Sinčić K 3. — Preć. kan. Don Ivan Vidović K 6. — Grimani Ivan K 4. — Tikulan Ante K 4. — Bergnocchi Ivan K 5. — Krešimir Novak K 1. — Preć. kan. Tambača od Grgo K 2. — Dušan Rapo K 1. — Adolf Dauer K 1. — Vinko Vučić K 2. — Alfon Scrivaneli K 1. — Ana ud. Šupuk K 4. — Sponza Amalija K 1. (Sliedi).

— Gosp. Andrija Matačić, da počasti uspomenu blagopokojne Adelajde Jadrov udjelio je „Ubožkom Domu“ K 2.

Štrajk radnika kod tvornice „Suñida“ u Crnici nije još dovršio. Prekojucer su mehanicari htjeli da prihvate radnju, ali su bili sprječeni od drugih radnika - težaka. Danas je podupno besposlićenje. Upravnik društva g. vit. Filonardi pristio je naročito u Šibenik zbog slućaja, te radi oko nagodbe. Nadat se je da će do nagodbe doći i da će bit uvaženi neprećerani, pravdani zahtjevi radnika.

Iz Rogoznice. Dodatno viesti vašeg ovdješnjeg dopisnika tiskanog u posljednjem broju cijenj. „Hrv. Rieči“, vrlo je uputno danas pridodati ovo pitanje: A što je odgovorilo ravnateljstvu pošta i brzovaja rogoznicanima na onu stavku njihovone prošnje za uredjenje parobrodarske pruge izmedj Rogoznice i Šibenika, gdje prikazaše, da će oni sami, ako g. Negri ne uzmogne nedovoljni njihov tražbi, sagraditi posebni parobrod za tu prugu na vlastite troškove, samo neka im se zajamči ista subvencija, koju gosp. Negri za tu prugu danas uživa.

Preko te znamenite izjave rogoznicuana u ovom za njih važnom pitanju, ravnateljstvo pošta i brzovaja prošlo je jednostavno mukom!!

Dnevni red za pokraj. učitelj. skupštinu još nije stigao nijednome od učiteljskih odaslanika iz pokrajine. Mora da će ovog puta bit vrlo važan, kad se toliko s njim okasnilo, a možda i nije to razlog. Nožda se oteže s dostavom tog dnevnog rada pućkim učiteljima, da gospoda profesori, članovi skupštine, uzmognu prije njih sastaviti svoje izvješćaje i resolucije i da se uzmognu po tome prije kao izvjestitelji prijaviti, a onda sami izpuniti cielu debatu, ko što se to na obće nagodovanje pućkog učiteljstva dogodilo i zadnjeg puta, kad je ovdje u Šibeniku viećala pokrajinska učiteljska konferencija.

Čudna zvonjava. U nedjelju večer, dok je „Šibenska glazba“ koncertirala na „Poljani“ neprestano se je i zvonilo i slavilo samo za zvonika crkve vanka grada. Svak je razumio da je to hotimice bilo činjeno, lda se nadglasa, glazba samo kao da to nije razumjela politička vlast.

Tužba na gumene vrpce. Tuže nam se mnogi težaci iz Šibenika i okolice, pa čak iz Tiesnog, Vodica, Zlarina, Murtera da gumene vrpce što ih je vlada dala dieliti za zeleno navrćanje nisu valjale, te je većina popucala kroz 3-4 dana, a jadni težaci udarili na sto muka, jer su morali ponovno navrćati. Iztknuti treba da je Gospo-

darska Zadruga u Šibeniku znala dobaviti izvrstne gume, koja se i po 20 dana uzdržala a da ne popuca. Zar vladini organi postavljani za to i plaćeni za to, nisu umjeli ili htjeli da nabave dobre gume? Za rije njihova dužnost bila da prvo te gumenevrpce izkušaju, pa tek iza kušnje da ih dielu narodu. Ili zar ne uvijek moraju pokušaji izvesti na ledjima jednog težaka? Guma što ih je za novac razasijjala gospodarska poslovnicu u Zadru pojediniim narućiteljima, nije bila ništa bolja od one što se besplatno dielila, a mnogi narućitelji morali su po više puta brzojaviti dok su je primili.

Ove gumene vrpce biti će valjda jedan dio one pompozno navještene vladine pomoći za promicanje gospodarstva u Dalmaciji.

Kako će kolci za loze biti trajniji.

Naše loze navrćne na americkim podlogama mnogo lijepije heraju mladice, neg što su da sada izjavljaju naše stare domaće loze. Uprav stog razloga, jer ove navrćne loze bujnije heraju, dogadjaju se (prema se sada loze sade u većem razmaku) često, a osobito u dobrim zemljama, da mladice odveć raskriju zemlju u vinogradu, te sunce i zrak premalo imadu pristupa grožđu, koje se u ovom slučaju niti ne može podupno razvijati niti podupno sazoriti, pa će nastati potreba da im se dade podpora, t. j. trebati će ih uzgajati uz kolce. U zemljama gdje imade dostatno šuma, gdje kolci ne zapadaju mnogo, lako je pribaviti potrebite kolce, ali kod nas gdje hvala preko stogodišnjem pustošenju naših, nekada spominjanih, krasnih šuma i gajeva, a još više hvala nemaru pozvatih čimbenika oko pošumljenja, ne imamo ni dostatno drva za ogrjeve, a kamo li za potrebite kolje za vinograde, težko, je vrlo težko odlučiti se na nabavu kolaca za vinograd.

Gdje nužda bude zahtievati i tu žrtvu, gdje se ne će moći ino već tužnim srđcem posegnuti u kesu, te potrošiti težko skucanu paru za kolce, dobro će doći znati kako da se poveća trajnost kolaca, t. j. saznanu način, kako se ima postupati, a da jeftinim sredstvom kolci dulje vremena mogu potrajati.

Poznata je činjenica da oni djelovi kolaca, koji su zabijeni u zemlju najprije sagniju, a to baš srazloga, jer su ovi djelovi najviše izloženi čestim promjenam vlage i topline, pa stoga potrebno je, bar ove djelove tako prirediti, da mogu odolievati tim promjenam; t. j. prirediti ih tako da postanu dugotrajniji. Pri toj radnji postupa se ovako:

Frizko usječeni kolci umoeće se u raztopinu modre galice, koja se priredi, ako se na svako 100 lit. vode raztopi 2.5-3 kg. modre galice, a to toliko koliko je od potrebe. U kakovoj staroj drvenoj posudi umoeće se doljni djelovi kolaca 40-60 centimetara duboko u tu raztopinu, u kojoj ostaju 6-7 dana, a zatim se kolci izvade i pusti ih se da se osuše. Kolce, koji su od suhog drveta, treba umočiti u istu raztopinu, ugrijav ju prije moćenja na vatri do 60° C. Ovako priredjeni kolci trajati će dva, tri puta više.

Može se povećati trajnost kolaca takodjer ako se ovi namoće u karbolneum, koji većim dielom sastoji iz katramovog ulja, a postupa se ovako:

Kolci moraju prije umoćenja biti posve suhi, pa se umoeće po prilici 15-20 časa (minuta) u vrući karbolneum, te se poslie izvade i suše na zraku dulje vremena. Ovim načinom kolci traju 4-5 puta dulje od onih neumoćenih.

Čudje neima šuma i gdje je drvo preskupo može vinogradar sam lakim načinom uzgojiti potrebiti broj kolaca. Ima kod nas hvala Bogu na pretek zemljišta, koja skoro za ništa nesluže, a tu neka se posadi bagrem (Robinia pseudo acacia), koji baš nije izbirac zemlje, te uspieva i na mrsavijem tlu, te ako je guslo posadjen daje liepe uzpravne kolce, a jednom posadjen težko se više izkorieni. Time ćemo postići dvie svrhe, uzgojiti ćemo potrebite kolce za loze, a zagajiti ćemo u isto doba gole brdine.

Zanimati će možda koga od štovanih čitatelja vrijednost i trajnost pojedinih vrsti drva u postotnom razmjeru. Prvo mjesto glede trajnosti zauzima hrast (Cuercus), a osobito naš dalmatinski hrast i to 100 %, Brist (Ulmus campestris) 60-90 %, Ariz (Pinus larix, Pinus europea) 40-85 %, Smreka, omorika (Pinus excelsa) 40-60 %, Breza (Betula alba) 15-40 %, Bagrem (Robinia pseudo acacia) 50-60 %, Jasen (Traxinus uexlsior) 25-60 %, Vrbovina (Salix fragilis) 30 %, Smrekovaća (Juniperus) 50 %.

A. V.

Naše brzovajke.

Beć, 26. Pri izboru predsjednika zastupničke kuće Weiskirchner dobio je 351 glas;

Pernerstorfer 101. — Podpredsjednicima izabrani su Začek i Starzynski. Proti izboru ovog zadnjeg Rusini su burno protestirali.

Budimpešta, 26. Jučer je prispio ovdje hrvatski ban Teodor grof Pejaćević, telefonski pozvan od ministra predsjednika Wekerle radi dogovora u magjarsko-hrvatskom jezićnom sporu. Nisu se sporizumili, radi čega je danas Pejaćević demisionirao. Wekerle je odputovao noćas u Beć. Tvrdi se, da mu je svrha putovanju zatražiti u kraja punomoć za upotrebu nasinih mjera proti Hrvatima.

Budimpešta, 26. Wekerle podnio predlog kralju za imenovanje Aleksandra Rakodcaya novim hrvatskim banom. Rakodcay rođen je u Slavoniji, ali je Magjar, krakodžder.

Pariz, 26. Vinogradarska kriza traje još uvijek. Vinogradari ne će nipošto da priznadu poprimljeni zaključak parlamenta o poviješnu poraza na šećer za 40 franaka, da se oslabi utakmica patvorenog vina. Zahtievaju podupno omogućenje potvaranja.

PORUKE.

Č. Gosp. — Sinj. Vaš dopis za list pred. Ako želite fiskat čemo ga kao prilog listu uz naplatu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Unajmljuju se

dvie liepe, prostrane sobe sa pokućstvom, namonom od najliepših položaja u gradu. Tko želi, se obrati našem Uredništvu.

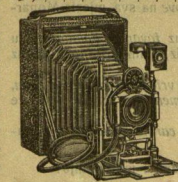
Javljam P. N. Obćinstvu da sam do koji dan naumio otvoriti u ovom gradu **UZ MOJ DUĆAN** na kraju glavne ulice kod kazališta

Krojaćnicu - - - -
- - - i skladište robe
za mužka odieła.

Jamćim za dobre vrsti robe, za elegantan kroj, kao i za taćnu izradbu.

CIENE UMJERENE.

Luigj Paladino, Šibenik.

Podpisani časti se obznaniti p. n. obćinstvu, da je snabdjeven skladišteni najliepših fotografiranih sprava (aparata) i sa svim nuzgetrebnim u fotografiske svrhe. Cjene umjerene.

IVAN GRIMANI
knjizar — Šibenik.

IVAN RUDE

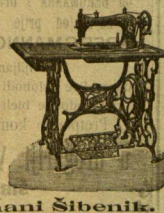
Šibenik — Glavna ulica

preporuča P. n. obćinstvu svoj veliki izbor ilustrovanih razglednica i svoju bogato oskrbljenu papirnicu sa svim pisarskim predmetima.

Prodavaju se školske knjige i raznovrstni koleđari.

Veliko skladište igraćaka, galanterijske sitničarije, predmeta iz terakote. Najliepši izbor parturmerija itd. itd. Cjene umjerene. Narućebe se opremaju svom pospiješnoću.

Najbolji i najjeftiniji šivaći strojevi „SINGER“ najnovijih sistema. Dobivaju se samo u skladištu šivaćih strojeva „SINGER“

Ivan Grimani Šibenik.